

Överförmyndarens information till dig som är särskilt förordnad vårdnadshavare och förmyndare

Överförmyndarkansliet Motala, Mjölby, Vadstena och Ödeshögs kommuner

Särskilt förordnad vårdnadshavare och förmyndare

När utses en särskilt förordnad vårdnadshavare?

Det är i normala fall föräldrarna som är vårdnadshavare och förmyndare för sina barn fram till dess de fyller 18 år, men det finns situationer då ett barn av olika skäl måste få en ny ställföreträdare som kan företräda barnet fram till myndighetsdagen. En särskilt förordnad vårdnadshavare utses om ett barns föräldrar inte finns tillgängliga. Det kan vara då föräldrarna har avlidit eller då de brister i omsorgen på ett sätt som kan vara farligt för barnet. Uppdraget regleras i föräldrabalken. Socialtjänsten ansvarar för rekrytering av en särskilt förordnad vårdnadshavare och socialnämnden lämnar sedan in en ansökan till tingsrätten. Om föräldrarna är i livet ska de om möjligt få yttra sig om åtgärden. En särskilt förordnad vårdnadshavare utses av tingsrätten.

Ensamkommande barn ska få en särskilt förordnad vårdnadshavare när hen fått uppehållstillstånd i landet (permanent eller tillfälligt). När det gäller ensamkommande barn är det vanligt att godmanskapet kvarstår istället för att en särskilt förordnad vårdnadshavare tillsätts om det återstår ett halvår eller mindre till barnets 18-årsdag.

Vad gör en särskilt förordnad vårdnadshavare?

I egenskap av förmyndare ansvarar man för förvaltningen av barnets ekonomiska tillgångar och företräder barnet i ekonomiska angelägenheter. Att vara vårdnadshavare innebär däremot ett ansvar för ”allt annat”, som till exempel att barnet mår bra, att det utvecklas och får utbildning med mera. Det är viktigt att skilja på dessa båda begrepp.

En särskilt förordnad vårdnadshavare blir automatiskt (om inte tingsrätten bestämmer något annat) också barnets förmyndare, vilket medför en skyldighet att ta hand om alla ekonomiska frågor rörande barnet. Ett uppdrag som särskilt förordnad vårdnadshavare består alltså av två delar: dels vårdnadshavarskapet, dels förmynderskapet. En tydligare benämning vore därför ”särskilt förordnad vårdnadshavare och förmyndare”.

En vårdnadshavare, oavsett om denne är förälder eller av domstol särskilt förordnad, har ett ansvar för barnets personliga förhållanden och ska se till att barnets behov av omvårdnad, trygghet och en god fostran blir tillgodosedda. Det handlar till exempel om att få boende och skola att fungera, och att sköta kontakter med myndigheter och hälsovård. En särskilt förordnad vårdnadshavare ska därutöver sörja för en god fostran, precis som alla andra föräldrar.

Även om vårdnadshavaren har rätt och skyldigheter att bestämma i frågor som rör barnets personliga angelägenheter så ska hänsyn tas till barnets synpunkter och önskemål i takt med barnets stigande ålder och utveckling. Med detta följer ett behov av nära samarbete mellan barnet, socialsekreteraren, vårdgivaren och den särskilt förordnade vårdnadshavaren. Samarbetet inkluderar även andra vuxna personer som i sitt arbete kommer i kontakt med barnet – skolan, elevhälsan m.fl. beroende på vilka frågor det gäller i det enskilda fallet. Den särskilt förordnade vårdnadshavaren har också ett ansvar för att barnets behov av umgänge med föräldrar och andra för barnet viktiga personer, tillgodoses så långt som möjligt.

En särskilt förordnad vårdnadshavare har ingen försörjningsskyldighet gentemot barnet. Däremot ska hen bevaka att barnet får tillfredsställande försörjning. Inte heller har en särskilt förordnad vårdnadshavare skyldighet att bo tillsammans med barnet och ta hand om det praktiskt i vardagen, i fall denne inte samtidigt är familjehemsförälder.

Är du intresserad av att ta uppdrag som särskilt förordnad vårdnadshavare eller vill ha mer information kring vårdnadshavarskapsdelen vänder du dig till socialkontoret i den kommun där du vill ta uppdrag.

Förmynderskapet

En särskilt förordnad vårdnadshavare blir med automatik också förordnad förmyndare för barnet. Det betyder att det är vårdnadshavaren som ansvarar för och bestämmer över barnets ekonomiska angelägenheter, d.v.s. förvaltning av barnets tillgångar och angelägenheter som rör tillgångarna samt företräder barnet rättsligt. I egenskap av förmyndare står särskilt förordnade vårdnadshavare under överförmyndarens tillsyn. I vissa speciella fall kan det ekonomiska ansvaret, d.v.s. förmynderskapet, delas från vårdnadshavarskapet och två olika personer utses.

Redovisning

Som särskilt förordnad vårdnadshavare är man redovisningsskyldig gentemot överförmyndaren på samma sätt som gode män och förvaltare. Detta innebär att den särskilt förordnade vårdnadshavaren varje år (senast 1 mars) ska lämna in en årsräkning som visar den omyndiges tillgångar och skulder vid årets början och slut samt den omyndiges inkomster och utgifter under året. Anledningen till att man måste redovisa till överförmyndaren är att uppdraget, som angetts ovan, också inkluderar förmynderskapet och därmed den omyndiges ekonomi.

Ibland inträffar det att en särskilt förordnad vårdnadshavare endast ska ta hand om vårdnadsfrågorna och inte förmynderskapet (detta ska i så fall framgå av tingsrättens beslut). I dessa fall finns det ingen redovisningsskyldighet gentemot överförmyndaren. Istället kan det ekonomiska ansvaret tilldelas en annan person efter beslut av tingsrätten. Denne får därmed redovisningsansvaret till överförmyndaren.

Förteckning

Inom två månader från förordnandedagen är den särskilt förordnade vårdnadshavaren i egenskap av förordnad förmyndare skyldigt att lämna in en förteckning av barnets tillgångar till överförmyndaren. Förteckningen ska undertecknas på ”heder och samvete” och styrkas med verifikationer. Redovisade uppgifter ska vara per den dag då förordnandet trädde i kraft; datum framgår av tingsrättsprotokollet.

Årsräkning

Har barnet tillgångar som förvaltas av den särskilt förordnade vårdnadshavaren/förmyndaren ska denne lämna in en årsräkning före den 1 mars året efter förvaltningen och avse förvaltningen under kalenderåret. Finns inga tillgångar att förvalta kan ställföreträdaren ansöka hos överförmyndaren om befrielse att lämna in årsräkningen.

Sluträkning

När uppdraget är slut (när barnet fyllt 18 år, en ny vårdnadshavare/förmyndare har utsetts eller om barnets förälder/föräldrar efter rättsens beslut återfått vårdnaden om barnet) är den särskilt förordnade vårdnadshavaren/förmyndaren skyldig att lämna in en sluträkning. Redovisningen ska avse perioden från den 1 januari fram till myndighetsdagen eller den dag förordnandet på annat sätt upphörde. Barnets alla tillgångar ska redovisas inklusive t.ex. barnpension. Precis som angetts ovan kan den särskilt förordnade vårdnadshavaren/förmyndaren ansöka hos överförmyndaren om befrielse att lämna in sluträkning i de fall barnet inte har några tillgångar.

Överförmyndarspärade konton

Vid särskilt förordnade vårdnadshavares och förmyndares förvaltning av omyndigs egendom ska barnets bankkonton i allmänhet vara spärrade för uttag utan överförmyndarens samtycke. Överförmyndarens tillstånd ansöker du om på särskild blankett som finns på överförmyndarens hemsida eller som överförmyndaren tillhandahåller. Tillståndet är skriftligt och du visar upp det för banken vid ett personligt besök.

Det får en särskilt förordnad vårdnadshavare/förmyndare inte göra

- Du får inte skänka bort barnets pengar. Det finns ett gåvoförbud.
- Om barnet får arva får du inte avstå arvet till förmån för någon annan.
- Du får inte blanda ihop din egen ekonomi med barnets.

Då måste du ha godkännande från överförmyndaren

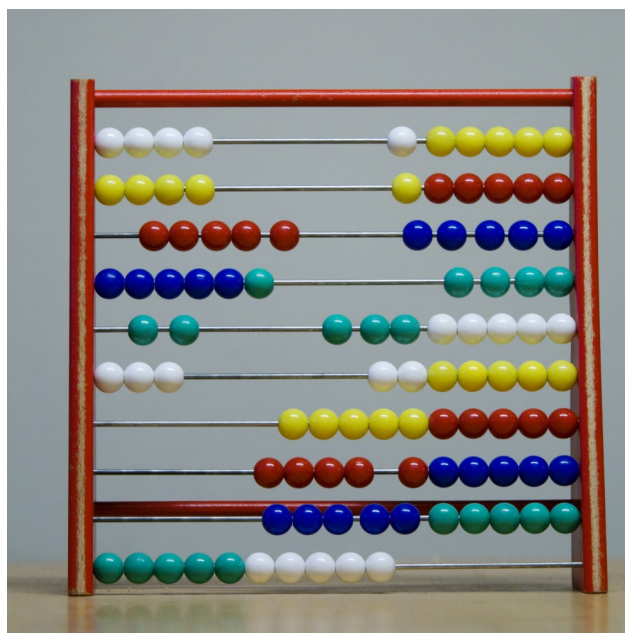
I vissa fall måste du som särskilt förordnad vårdnadshavare vända dig till överförmyndaren för att få samtycke till att genomföra en åtgärd för barnets räkning. Följande åtgärder kräver samtycke:

- Köp och försäljning av fastigheter och bostadsrätter.
- Ingå avtal om arvskifte, då barnet är delägare i ett dödsbo.
- Köp av aktier och vissa typer av högriskfonder.

Om du ingår dessa typer av avtal utan samtycke blir de ogiltiga. Är du osäker på om du behöver ett samtycke rekommenderar vi att du kontaktar överförmyndaren.

Arvode

Den som är förordnad förmyndare har rätt till ett arvode som beslutas av överförmyndaren. Denne har rätt till ett skäligt arvode för uppdraget och ersättning för de utgifter som varit skäligen påkallade för uppdragets fullgörande.

Vem kan utses till särskilt förordnad vårdnadshavare/förmyndare?

Socialnämnden utreder och bedömer lämpligheten av den som vill bli särskilt förordnad vårdnadshavare. Den som utses ska vara lämpad att ge barnet omvårdnad, trygghet och en god fostran. Hänsyn tas till barnets ålder och utveckling samt den personliga anknytningen mellan barnet och en ev. tilltänkt vårdnadshavare. Att befinna sig på för långt geografiskt avstånd från barnet kan leda till praktiska svårigheter för den särskilt förordnade vårdnadshavaren att på ett effektivt sätt utföra sitt uppdrag. Därför är det många gånger lämpligt att rekrytera en person i närheten av där barnet bor.

Är det aktuellt att bara förordna en förmyndare är det överförmyndaren som utreder och bedömer lämplighet och gör ansökan till tingsrätten.

När uppdraget upphör

Om en särskilt förordnad vårdnadshavare vid utövandet av sitt uppdrag gör sig skyldig till missbruk eller försummelse eller av någon annan orsak inte längre är lämplig som vårdnadshavare, ska hon eller han entledigas från uppdraget. Frågan prövas av rätten efter ansökan från socialnämnden.

En särskilt förordnad vårdnadshavare har alltid rätt att på egen begäran bli entledigad från sitt uppdrag. Frågan om ändring i vårdnaden prövas av domstol på talan av den särskilt förordnade vårdnadshavaren genom att denna ger in en ansökan om entledigande till domstolen, som sedan kommer att entlediga vårdnadshavaren efter att ha hört socialtjänsten. Fram till dess att rätten meddelat beslut eller dom i målet, kvarstår den särskilt förordnade vårdnadshavaren till dess att en annan person utsetts som vårdnadshavare.

Överförmyndarens kontroll

Överförmyndaren är i första hand en kontroll- och tillsynsmyndighet. Våra råd är därför generella och tar aldrig över den särskilt förordnade vårdnadshavarens beslut. Har du frågor är du alltid välkommen att kontakta överförmyndarkansliet.

Kontakt

Överförmyndarkansliet, kommunledningsförvaltningen

Adress

Kommunhuset
Drottninggatan 2
591 86 Motala

Telefon

0141-22 50 40
0141-22 50 00 (växel)

Fax

0141-21 15 22

E-post

overformyndaren@motala.se

Webbplats

www.motala.se/overformyndaren

På vår webbplats finns information, blanketter och aktuella telefon- och öppettider.